

**Jak swój udział w pilotażowym projekcie oceniają uczestnicy panelu dyskusyjnego,
przeprowadzonego w ramach konferencji inaugurującej powiatowe projekty pilotażowe
nowego systemu doskonalenia nauczycieli i wspomagania pracy szkół?**

Warszawa 5 września 2013 roku.

Wprowadzanie systemowej zmiany w edukacji jest niezwykle trudne, dlatego warto w jej toku zaplanować pilotażową próbę, by na jej podstawie wnioskować o mocnych stronach przedsięwzięcia i trudnościach, jakie generuje zmiana, by przynajmniej próbować im przeciwdziałać. W takiej sytuacji ryzyko porażki jest o wiele mniejsze. Od dwu lat projektuje się niezwykle istotną zmianę w idei i zasadach systemowego wspierania szkół i placówek. Projekt, który dzięki pomocy Unii Europejskiej ma szansę zmienić doskonalenie nauczycieli, zakończył pierwszą, pilotażową fazę.

Rok szkolny 2012/2013 był rokiem próby dla dziewięciu polskich powiatów, bowiem przystąpiły one do programu kompleksowego wspierania szkół i placówek na swoim terenie. 4 i 5 września 2013 roku w Warszawie odbyła się konferencja otwierająca nowy etap wprowadzania zmiany. 135 kolejnych powiatów przystąpiło do programu kompleksowego wspierania szkół i placówek. Ich doświadczenie stanie się podstawą do projektowania zmian w prawie oświatowym tak, by odpowiadało ono potrzebom stawianym polskim szkołom i systemowi doskonalenia, zmierzającemu do podnoszenia jakości ich pracy. To doskonały moment, by podsumowywać pilotażowy program. By słuchać, co udało się w gminach, które jako pierwsze postanowiły wdrożyć nowy system, by posłuchać, na co trzeba zwrócić uwagę wprowadzając zmianę, gdzie można spodziewać się problemów i jak sobie z nimi skutecznie radzić.

W konferencji brało udział ponad trzysta osób zainteresowanych nowymi rozwiązaniami. Uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z założeniami koncepcji wspierania szkół i placówek, zobaczyć ten projekt w całym systemie zmian, które mają miejsce w oświacie. Jednym z ważnych punktów konferencyjnego programu stała się również dyskusja o przebiegu programu pilotażowego. Wzięli w niej udział przedstawiciele wielu instytucji: starosta brzeski pan Andrzej Potępa, wicestarosta powiatu wołowskiego pan Grzegorz Łyczko, Wielkopolska Kurator Oświaty pani Elżbieta Walkowiak, dyrektorka szkoły podstawowej w Ostrowie Paniewa Dobruchowska, Szkolny Organizator Rozwoju Edukacji pani Bożena Markiewicz oraz koordynator sieci współpracy pan Zbigniew Ruszaj.

Każdy z panelistów odniósł się do pytania, co postrzegają jako sukces w realizacji projektu pilotażowego, co ich zdaniem się udało w ciągu roku jego realizacji. Starosta brzeski pan Andrzej Potępa podkreślił, że w jego przypadku najważniejsze stało się zogniskowanie działań samorządów i funkcjonujących na terenie powiatu gmin wokół jednego problemu. Zauważył, że często się zdarza, że wójtowie zazdrośnie strzegą własnych zakresów odpowiedzialności, niechętnie nawiązując relacje z powiatami. Dlatego właśnie dla starostwa brzeskiego priorytetem stało się przekonanie wójtów do wspólnego działania. Wskutek działań powiatu w projekcie wzięło udział siedem gmin. Pan Andrzej Potępa niezwykle wysoko ocenił zaangażowanie wójtów w budowanie dobrego klimatu wokół działań związanych z wprowadzaniem nowego systemu doskonalenia nauczycieli i wspierania szkół. Drugim ważnym momentem stało się przekonanie o wartości projektu dyrektorów szkół w powiecie. Przy dużym zaangażowaniu wójtów i ten aspekt okazał się być łatwiejszym niż się spodziewano. Wszyscy zaangażowani w popularyzowanie idei na terenie powiatu brzeskiego byli głęboko przekonani, że tylko wysoko zmotywowane szkoły są w stanie w pełni skorzystać z oferty przygotowanej jako kompleksowe wspieranie szkół i placówek. Dlatego właśnie temu działaniu poświęcono naprawdę dużo uwagi. Udało

się dobrze przygotować grunt pod wspólne spotkania. W ramach spotkań informacyjnych rozwiewano ewentualne wątpliwości, jasno prezentując cele i zadania projektu oraz spodziewane efekty związane z jego funkcjonowaniem. Skuteczna kampania informacyjna sprawiła, że dyrektorzy niezwykle chętnie przystąpili do pilotażowego projektu i mocno się w niego zaangażowali. Do programu przystąpiło aż 76 szkół i 14 przedszkoli. To imponująca liczba zaangażowanych placówek. Bardzo wysoko starosta Brzeski pan Andrzej Potępa ocenił zaangażowanie instytucji wspierających: Biblioteki Pedagogicznej w Brzesku, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, Samorządowego Centrum Edukacji w Tarnowie, Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie oraz Kuratorium Oświaty w Krakowie.

Jako drugi głos zabrał pan Grzegorz Łyczko – wicestarosta dolnośląskiego powiatu wołowskiego. Także i on podkreślił wartość projektu jako płaszczyzny współpracy poszczególnych gmin z terenu powiatu. Zwrócił uwagę na fakt, że nie ma zbyt wielu okazji do takiej współpracy, dlatego tym cenniejsze wydaje się być tworzenie możliwości skupiania działań na tak ważnym społecznie zakresie, jakim niewątpliwie pozostaje edukacja oraz systemowe wspieranie nauczycieli i szkół. Jego zdaniem niezwykle wartościową wprowadzonego w życie systemu stało się i to, że dzięki niemu stworzono platformę współpracy pomiędzy nauczycielami różnych typów szkół. To sprzyja budowaniu zaufania pomiędzy nauczycielami, ale także pomaga podnosić poziom ich profesjonalizmu. Podkreślił również wysokie zaangażowanie władz gminnych w angażowanie środowiska na rzecz doskonalenia. W powiecie wołowskim w pilotażowym programie wzięły udział trzy gminy, 37 szkół i placówek. Nowym systemem wsparcia objęto 435 nauczycieli, utworzono 4 sieci współpracy.

Wielkopolska Kurator Oświaty pani Elżbieta Wachowiak podkreśliła, że wielkim krokiem naprzód w powiatach biorących udział w projekcie stało się na pewno zbudowanie poczucia współodpowiedzialności za jakość pracy szkół i placówek. Stwierdziła również, że z trudem do świadomości władarzy gmin i organów prowadzących przebija się myśl, że za jakość edukacji na ich terenie odpowiada lokalny samorząd właśnie. Pani kurator zaakcentowała, że projekt doskonalenia taką współodpowiedzialność podkreśla i nadaje jej realny kształt. To blisko szkół i placówek powinna wykuwać się jakość ich pracy, to lokalne działania na rzecz rozwoju mają wielki potencjał w zmienianiu szkolnej i oświatowej rzeczywistości. A to już dość istotna zmiana w obywatelskich postawach. Niezwykle interesująca jest również zdaniem pani Elżbiety Walkowiak zmiana sytuacji poradni psychologiczno – pedagogicznych, bibliotek pedagogicznych czy ośrodków doskonalenia nauczycieli. Te instytucje, dotąd znajdujące się jednak nieco z boku stają się mocną częścią systemu doskonalenia, stają się jednocześnie pro jakościowym wsparciem dla szkół i nauczycieli. Ta zmiana pozwala mocniej dostrzec obecność innych osób spoza szkoły, które mogą pomóc w pracy, mogą stanowić punkt oparcia dla zmiany, mogą szkole towarzyszyć w jej codziennej pracy i wspierać ją w momentach, gdy szkoły i placówki mają taką potrzebę.

Dyrektor szkoły pani Ewa Dobruchowska podkreśliła, że miała wielkie obawy przed przystąpieniem do programu. Sądziła, że nowe przedsięwzięcie nałoży na nią jako dyrektora nowe zupełnie obowiązki, a także konieczność dokumentowania przebiegu pracy. Podkreśliła, że obciążenie dyrektorów codzienną pracą jest na tyle duże, że jej obawy nie były wśród dyrektorów odosobnione. Dlatego właśnie jako niezwykle cenne postrzega spotkania informacyjne, w czasie których wyjaśniano idee nowego systemu wsparcia, a także rozwiewano obawy. Te właśnie spotkania zaowocowały dużym zainteresowaniem dyrektorów szkół i placówek. Pani dyrektor Ewa Dobruchowska jako najważniejsze dla niej elementy wymieniła przede wszystkim szczegółową diagnozę, którą przeprowadził szkolny organizator rozwoju edukacji. Podkreśliła, że organizatorom działań w projekcie udało się do współpracy jako SORE pozyskać osoby kompetentne i wysoce profesjonalne, co sprawiło, że diagnoza dotknęła

realnych problemów szkoły. Niezwykle cenne, zdaniem pani dyrektor, stało się towarzyszenie szkole w procesie wprowadzania zmiany. To niezwykle pomocne, jeśli za szkolenia i wdrażanie w życie nowo zdobytych umiejętności współodpowiedzialny jest szkolny organizator. Takie zorganizowanie doskonalenia pozwala na wspieranie nauczycieli w momencie ich pracy nad własną profesjonalną zmianą, co pozwala unikać niektórych trudności, pokonywać etapy zwątpienia, dzielić się wątpliwościami i radować z sukcesów.

Z kolei głos zabrała pani Bożena Markiewicz - szkolny organizator rozwoju oświaty w powiecie hajnowskim. Panelistka podkreśliła, że głównym zadaniem SORE jest wspieranie dyrektora i nauczycieli w przygotowaniu i realizacji rocznego planu wspomaganie, zbudowanego na podstawie wybranej przez szkołę oferty doskonalenia. Przystępując do projektu miała obawy, co do sposobu funkcjonowania SORE w szkołach i placówkach. Zadania dla takiej osoby nakreślone w projekcie (wspieranie szkoły i dyrektora, służenie pomocą na kolejnych etapach przygotowania i realizacji planu wspomaganie) nie są możliwe do wykonania bez nawiązania dobrych relacji z dyrektorem i nauczycielami. Dlatego właśnie dla Ewy Dobruchowskiej najważniejszym osiągnięciem stały się właśnie takie otwarte, profesjonalne relacje z poszczególnymi dyrektorami i radami pedagogicznymi. Te relacje zaowocowały dużym zaangażowaniem pracowników szkoły w realizację rocznego planu wspomaganie. Udało się zbudować przekonanie, że SORE wspiera rozwój szkoły i nauczycieli, ale impuls musi iść od nich samych i bez nich, bez ich gotowości do rozwijania nowych kompetencji zmiana nie jest możliwa. Zdaniem pani Ewy Dobruchowskiej to niezwykle cenne doświadczenie.

Inne nieco aspekty podkreślił kolejny panelista – pan Zbigniew Ruszaj – koordynator sieci współpracy i samokształcenia w powiecie brzeskim. Dla niego niezwykle istotne stało się stworzenie przestrzeni wymiany doświadczeń pomiędzy nauczycielami. Przestrzeni w której uczestnicy mogą uzyskać merytoryczne wsparcie i otrzymać dostosowaną do ich potrzeb pomoc. Podkreślił jednocześnie, że wielką wartość w organizowaniu takiej przestrzeni wymiany doświadczeń ma profesjonalna opieka. To ona właśnie umożliwia współpracę. Dla Zbigniewa Ruszaja bieżący kontakt z innymi nauczycielami umożliwia poszerzenie perspektywy, co z kolei sprawia, że nauczyciele mogą z nieco innej strony spojrzeć na własne problemy, mogą zastosować sprawdzone już przez innych nauczycieli metody radzenia sobie z podobnymi problemami. Wielką wartością sieci współpracy i samokształcenia są niewątpliwie kontakty pomiędzy nauczycielami, ich wspólna praca i dzielenie się wiedzą.

Trudno jednak myśleć o tak wielkim przedsięwzięciu, jakim jest wprowadzanie zmodernizowanego systemu wspierania szkół i placówek a także doskonalenia nauczycieli bez pytania o kłopoty i problemy, jakie pojawiły się w fazie realizacji. Dlatego właśnie dyskutanci podzielili się swoimi spostrzeżeniami na temat tego, co w trakcie realizacji było trudne, co przysporzyło problemów.

Dla starosty brzeskiego pana Andrzeja Potępy dużym wyzwaniem stał się skrócony okres realizacji projektu, bo rozpoczął się on w styczniu 2013 roku i kończył wraz z końcem roku szkolnego. Ten krótki czas realizacji w połączeniu ze skalą przedsięwzięcia (90 szkół i przedszkoli) a także procedurami przetargowymi był dla samorządu powiatu nie lada wyzwaniem. Pan Grzegorz Łyczko – wicestarosta wołowski podkreślił, że jakkolwiek problem przetargowy mocno ograniczał w czasie realizację, co stanowiło duże obciążenie dla osób zaangażowanych w projekt. Obaj prelegenci stwierdzili, że dla realizacji takiego przedsięwzięcia o wiele lepsza jest zasada, że rozpoczynamy działanie z początkiem roku szkolnego, kończymy pracę ze szkołami wraz z zakończeniem roku szkolnego, a rozliczamy całość zgodnie z rokiem kalendarzowym.

Wszyscy zebrani w panelu goście podkreślili, że najważniejszym osiągnięciem wprowadzanego w ich powiatach kompleksowego systemu wspierania szkół i doskonalenia nauczycieli jest z całą pewnością nawiązanie współpracy pomiędzy instytucjami i osobami zaangażowanymi w edukację, nawiązywanie relacji i budowanie płaszczyzny profesjonalnej dyskusji o edukacji, co owocuje głębokim wspieraniem szkół w ich drodze do rozwoju.

Opracowała Beata Domerecka